1893 — 1973
80 років
Служби Народові

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXX. Ч. 116. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК П'ЯТНИЦЯ, 22-го ЧЕРВНЯ 1973 ЦЕНТІВ 15 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK FRIDAY, JUNE 22, 1973 No. 116. VOL. LXXX.

КОРОТКІ ВІСТКИ

ПРЕЗИДЕНТ НІКСОН ПІДПИСАВ 4 ЗАКОНОПРОЄКТИ, які призначують суми грошей на здоровні програми, на розбудову цвинтарів для ветеранів, для Аґенції Економічного Розвитку та на поліпшення летовищ. Оригінально Президент був проти цих законопроєктів, твердячи, що вони є інфляційні.

ДВА СИНИ СТРАЧЕНИХ ЗА ШПИГУНСТВО ДЖУЛІЮСА ТА ЕТЕЛ РОЗЕНБЕРҐІВ внесли до суду скаргу проти автора - адвоката Луїса Найзера, який написав книжку про Розенберґів під назвою „Ди Імпловжен Конспирасі". В цій книжці Найзер розглядає цілу справу Розенберґів, які були засуджені і страчені за передання атомових секретів для Совєтського Союзу. Тепер їхні сини Майкел і Роберт, які після смерти батьків були адоптовані родиною Міропол, твердять, що Найзер у своїй книжці незаконно використав їх листування з батьками. Сини Розенберґів базують свою справу на тім, що вони мають для цих листів „авторське право" („капірайт") і використали ці листи в книжці „Листи Етел і Джуліюса Розенберґів з дому смерти".

МЕЛВИН Р. ЛЕРД, НАЙМЕНОВАНИЙ ПРЕЗИДЕНТОМ НА ДОРАДНИКА ДЛЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ, відвідав республіканських сенаторів під час їхнього тижневого зібрання, щоб встановити кращі зв'язки між ними та Білим Домом. Республіканські сенатори нарікали, що Білий Дім замало радився їх у важливих справах. Після зустрічі з Лердом, речник сенаторів Джон Ґ. Товер сказав, що від тепер Президент буде частіше засягати порад від республіканських членів Конґресу.

КОНҐРЕСМЕН ПОЛ Н. МЕККЛОСКІ З КАЛІФОРНІЇ ВІДКЛИКАВ свій заплянований виступ перед Палатою Репрезентантів, в якім плянував порушити справу віддання до суду („імпічмент") президента Р. Ніксона за Вотерґейтську аферу. Відкликаючи свій виступ, конґресмен МекКлоскі сказав, що такий виступ був би дуже нефортунний під час теперішніх „нарад на вершинах" між президентом Ніксоном і совєтським верховодою Леонідом Брежнєвим.

В ПАРИЖІ ПОМЕР ЖОРЖ БОННЕ, один з творців відомого Мюнхенського договору з 1938 року. Перед другою світовою війною Бонне був французьким міністром закордонних справ і схилявся до думки про доцільність співпраці з гітлерівською Німеччиною. В часі війни співпрацював з маршалом Петеном.

ТУНІСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ ГАБІБ БУРҐІБА ЗВЕРНУВСЯ З ЗАКЛИКОМ до арабів та жидів розпочати безпосередні переговори для забезпечення „справедливого і тривалого миру". Згідно з проєктом Бурґіби, такий мир мав би спиратися на пошануванні права кожного народу на Близькому Сході, включно з жидами та з запевненням для Ізраїлю, що збоку арабів не буде намагань нищити жидівську державу.

В ТОЙ ЧАС, КОЛИ СПРАВА ПІДСЛУХУВАНЬ ТЕЛЕФОНІЧНИХ РОЗМОВ в ЗСА у зв'язку з вотерґейтською аферою створила для Уряду критичну ситуацію, у Франції уряд поінформував, що там таке підслуховування є звичайним явищем і нікому діло до того, як уряд одержує потрібні йому інформації про окремих осіб, діяльність груп тощо. Коли йдеться про будь-який інтерес, чи безпеку держави, уряд має повне право це робити, заявив речник французького уряду.

Щадниця „Тризуб" в Нюарку в 50-ліття відкрила філію

В українській дільниці міста Нюарку, в сусідстві церкви і школи св. Івана Хрестителя при Сенфорд Евеню, відкрила філію Щадниця „Тризуб".

Заснована в 1922 р. Будівельно - Позичкова Спілка перетривала економічну кризу 1930-1934 р., а нова еміґрація в 1950 р. застала її зі сто-тисяч доляровим майном. Від того часу почався скорий ріст Нюаркської Щадниці.

В 1958 р. з двома мільйонами долярів в активах „Тризуб" придбав власний будинок при 760 Клінтон Евеню. Тут згодом поширено приміщення Щадниці новим будинком, а майно під цю пору сягає 15 мільйонів долярів.

Завдяки позичкам Щадниці „Тризуб"' українці могли закупити доми в найкращій дільниці міста Нюарку та в сусідніх: Ірвінґтоні, Мейплевуді і Савт Оренджі. Поселення наших членів у тій околиці переконало стейтові і федеральні банкові власті піти назустріч зусиллям управи і дирекції Щадниці дати дозвіл на відкриття філії в центрі українського скупчення.

В суботу 23-го червня — святочне відкриття.

У Гантері буде „Козацька" виставка картин

Гантер, Н. И. — Дня 30-го червня ц. р. відкривається тут, у пансіоні „Ксеня", традиційна вже „Козацька" виставка картин, у котрій беруть участь маестро Едвард Козак — батько і сини — Юрій та Ярема. В загальному буде виставлено коло сотні картин, у тому 50 образів Е. Козака-Ека. Тематично переважають у нього мотиви народно-побутові, гуцульські, козацькі й лірично-ґротескові. Вирізняються цим разом такі більші композиції: „Дума про батьків", „Гуцульське мистецтво", „Золота Сопілка", „Козацьке Море", „Ой, у полі жито" та інші. В старшого сина, Юрія Козака, милують око глядача оригінально стилізовані ікони, молодший, Ярема Козак, цікавий своїми модерними композиціями.

Едвард Козак — ЕКО

У зв'язку з відкриттям цієї виставки в тому ж пансіоні „Ксеня" відбудеться літературно-мистецький вечір, при участі Гриця Зозулі - Ека, Уляни Любович, Івана Керницького-Ікера і Миколи Понеділка. Атракцією вечора буде те, що на ньому Едвард Козак виступить також як автор першої його книжки — збірки веселих монологів п. з. „Гриць Зозуляя", що на днях виходить з друку у В-ві „Лис Микита" в Детройті.

ЗСА І СССР ПІДПИСАЛИ ДОГОВІР В СПРАВІ ПОДАТКУ, ВЕРШИННІ НАРАДИ ВЕДУТЬСЯ НА ТЕМУ МІЖНАРОДНОЇ СИТУАЦІЇ ТА ОБМЕЖЕННЯ АТОМОВОГО ОЗБРОЄННЯ

Вашинґтон. — Конференція на вершинах між президентом Ніксоном та совєтським верховодом Брежнєвим продовжувалася третього дня у Кемп Дейвід, відпочинковій оселі Президента недалеко Вашинґтону. На порядку нарад були найважливіші проблеми міжнародної ситуації на сучасному етапі та справа переговорів про обмеження стратеґічної зброї. Найбільше уваги відведено, як інформував пресовий секретар Президента Рон Зіґлер, питанню Близького Сходу та справі заплянованої Европейської конференції безпеки та співпраці. Ці проблеми, як і питання стратеґічного озброєння, будуть предметом розмов на наступних зустрічах. У тому ж самомі часі совєтський міністер зовнішньої торгівлі Н. Патолічев та американський секретар скарбу Джордж Шулц підписали договір, на основі якого громадяни ЗСА та СССР будуть хоронені перед подвійним прибутковим оподаткуванням, працюючи і одержуючи платню в одній з країн. Договором охоплено різні роди прибутків, що їх може мати громадянин однієї країни, працюючи, маючи якесь підприємство чи одержуючи прибутки з будь-якого іншого титулу в іншій країні. У вступі до договору про охорону перед подвійним прибутковим оподаткуванням говориться про те, що цей договір обидві сторони підписують, щоб „уникнути подвійного оподаткування і стимулювати розвиток економічної, наукової, технічної та культурної співпраці". Попри самі розмови на вершинах між Ніксоном і Брежнєвим окремі члени совєтської делеґації перевели спроби довести до ширшого відома совєтські побажання. Найактивнішим в цьому відношенні був директор пресової аґенції ТАСС та офіційний речник Брежнєва Л. Зам'ятін, який на окремій зустрічі з пресою з'ясував важливість торговельних взаємин між ЗСА та СССР. Зам'ятін заявив, що торгівля сприятиме розвиткові добросусідських взаємин між ЗСА та СССР, а це у свою чергу вплине на політичне відпруження та вможливить з успіхом розв'язати питання обмеження атомового збросння ,в першій мірі зброї стратеґічного порядку. Наголос, що його поклав Зам'ятін, як речник Брежнєва, на справі підписання торговельного договору між ЗСА та СССР, який, як відомо, включає погодження ЗСА признати для СССР статус упривілейованої держави, засвідчує, про що фактично йдеться совєтському режимові. Ані Брежнєв, ні інші члени совєтської делеґації не втомлюються підкреслювати, що з цим моментом, коли ЗСА акцептують запроєктований торговельний договір, переговори щодо обмеження атомового збросння та в окремих політичних питаннях матимуть вигляди на успіх.

В день повороту Перона до Арґентини згинуло 13 осіб

Буенос Айрес. — Хуан Перон, колишній президент і диктатор Арґентини, повернувся до цієї південноамериканської країни в середу, 20 червня, після 18-ох років політичного екзилю. Але в цей день радости для пероністів, в Буенос Айресі згинуло щонайменше 13 осіб внаслідок перестрілок між лівими й правими політичними активістами. Понад 250 осіб було поранено серед майже двомільйонової маси людей, яка зібралася в столиці країни для привітання Перона. Перон, у супроводі пероністського президента Гектора Кампори, прибув до Буенос Айресу з Еспанії і мав виголосити промову до зібраної маси прихильників. Але через перестрілку, літак Перона приземлився не на міжнародному летовищі, як було заплянована, а на військовому. За інформаціями, поданими президентом Кампорою, Перон відмовився промовляти до зібраних людей, бо вважав, що ворожо наставлені елементи, мовляв, хотіли спотворити значення цієї нагоди. Але вечером того самого дня, Хуан Перон виступив на телевізії. Він перепросив людей, які були зійшлися, щоб його побачити й почути і сказав, що його рішення не виступити перед ними зараз по прибутті на летовище було спричинене бажанням не створювати атмосфери для дальших заколотів. Він також сказав, що в скорому часі відбудеться пресова конференція, на якій він обговорить свої пляни на майбутнє. Перестрілки між лівими й правими групами розпочалися кільканадцять хвилин перед приземленням літака Перона. Лікарі твердять, що число вбитих може зрости до 50. Після виступу на телевізії, Хуан Перон повернувся до своєї вілли, яка є під сильною охороною поліції. Повертаючися до Арґентини по 18-ох роках екзилю, Перон не займатиме ніякого посту в уряді, але всеодно буде мати великий вплив на політику країни.

В Юґославії поновлено напади на Джіласа

Беоґрад. — Хоч упродовж останніх 28 років відомий юґославський дисидент і критик юґославського комуністичного режиму та Тіта Мілован Джілас находиться у політичній „нірвані", то все таки його виступи і писання продовжують мати вплив і викликають дискусію. Юґославські офіційні чинники стосували ввесь час типову для тоталітарних режимів політику замовчування Джіласа та його виступів і їм в чималій мірі пощастило в той спосіб добитися його далекойдучої ізоляції. У висліді молодше покоління дуже мало знає про Джіласа. Несподівано, в останньому часі ім'я Джіласа знову появилося у юґославських публікаціях, але у неґативному характері, бо йдеться тут про атаки на нього, при чому військовий тижневик „Фронт" назвав навіть Джіласа „зрадником і ворогом власної країни". Ці обвинувачення посипалися після того, як у західній пресі поновно появилися публіковані речі Джіласа. Юґославська преса говорить про Джіласа, як про речника „анархо-ліберального" руху, який є спрямований проти Юґославії та її інтересів. Серед партійних кіл в Юґославії всякі критичні завваги на тему політики компартії клеймуться тепер, як „джіласизм". Поновлені напади на його писання та ідеї Джіласа не затривожили, навпаки, він вважає ці напади за позитивний знак поширення його ідей і поглядів.

Американсько-совєтський договір про культобмін уважають за „серйозну помилку"

Вашинґтон. — Впливовий місцевий щоденник „Вашинґтон Повст" у своєму виданні з 20-го червня зайняв редакційне становище до підписаного попереднього дня американсько-совєтського договору про „контакти, обмін і співпрацю", вважаючи цей договір за „серйозну помилку" президента Ніксона. Газета пригадує гноблення вільних культурних проявів і творчости в Совєтському Союзі, згадує про долю переслідуваних за їхні переконання Солженіцина, Ростроповіча та „інших менше відомих, але не менш сміливих", запроторених до закладів для божевільних за те тільки, що вони „посміли сказати чесне слово". Газета в дальшому стверджує опінію знавців, що „чим більше Совєтський Союз поліпшує свої політичні й економічні зв'язки із Заходом, то тим більше затіснює культурні шруби дома". Совєтський Союз — сказано в коментарі — постійно противиться будь-якому поширенні і лібералізації совєтсько-американського культурного обміну, прикладом чого можуть послужити пивниці американської амбасади в Москві, заповнені примірниками журналу „Америка", що його совєтські режимники відмовляються поширювати, хоча немає жадних обмежень для поширювання їхнього журналу „СССР" в Америці. Газета пригадує, що в Совєтському Союзі заглушували американські радіопересилання навіть тоді, як передавались повідомлення з Вашинґтону про підписання договору про „контакти, обмін і співпрацю". Газета вважає, що цей договір поменшує та „дає погане ім'я" іншим домовленням, що могли б мати якусь обопільну користь.

Редакційний коментар „Вашинґтон Повст"-у на цю тему надруковано в „Ню Йорк Таймс"-і з 21 червня порядком платного оголошення.

Плянують поширення також совєтсько-японських торговельних взаємин

Москва. — На сторінках московської „Правди" з 15 червня появилася стаття завідуючого сектором Японії Науково-дослідного коньюнктурального інституту Міністерства зовнішньої торгівлі П. Долґорукова на тему японсько - совєтської торговельної і науково -дослідної співпраці. Стаття містить дані про розміри цієї співпраці на сучасному етапі та про пляни на найближчих 20 років. За інформаціями совєтського автора, ріст торговельних оборотів між СССР та Японією за час між 1971 і 1975 роками збільшиться на 80 процентів порівняно з роками 1966 - 1970, коли то загальна сума товарообороту досягнула 2.613 млн. рублів. В Японії є велике запотребування на різні види совєтської промислової сировини та півфабрикатів. В 1972 році Японія покривала з допомогою імпорту з СССР 18 процентів всього свого запотребування у лісоматеріялах, 15 процентів — в асбесті, 20 процентів — в калійних солях, 32 процентів — в ніклю, 51 процентів — у вторинному алюмінію. СССР доставляв Японії бавовну, чавун, сталь, коксівний вугіль. В останньому часі Японія почала також імпортувати совєтські промислові вироби. Коли ж йдеться про СССР, то він імпортував машини та обладнання, в тому числі комплекти підприємств хемічної, целюльозно-паперової, текстильної, харчової промисловости, а також у великій кількості вальцовані чорні металі і труби та різні хемічні продукти. За словами Долґорукова, останньо поширився імпорт товарів масового запотребування. Особливою формою совєтсько-японської торгівлі є т. зв. надбережна торгівля, яку ведуть безпосередньо прибережні райони СССР та Японії. Щодо плянів на майбутнє, то якраз тепер ведеться дискусія в справі фінансування Японією будівництва транссибірського нафтопроводу Тюмень - Находка та розбудови південноякутських покладів коксівного вугілля і експлуатації нафтових багатств на сахалінському шелфі, тощо. В заміну за японські кредити СССР готовий зобов'язатися постачати Японію нафтою та природним газом упродовж наступних 15 - 20 років. Наладнано також співпрацю між СССР та Японією на відтинку науково-дослідних починів та започатковано обмін інформаціями в ділянці технології. П. Долґоруков підкреслює у статті важливість торговельних зв'язків з Японією та запевняє, відкликаючися до слів Брежнєва, про готовість СССР ці зв'язки далі розбудовувати.

Узгіднено текст німецько-чехословацького пакту

Бонн. — Тут закінчилися переговори щодо договору між Західньою Німеччиною та Чехо-Словаччиною в справі встановлення повних дипломатичних взаємин між цими двома державами. Переговори в цій справі почалися ще 7 травня в Празі і були фактично закінчені 30 травня. Узгіднений текст договору парафували 20 червня міністри закордонних справ Німеччини та Чехо-Словаччини. Найбільшу трудність при виготовлюванні тексту договору становила справа мюнхенського пакту з 1938 року, на основі якого Чехо-Словаччина зрезиґнувала із Судетів в користь гітлерівської Німеччини, з чим в'язалися леґальні наслідки, як, наприклад, питання можливого відшкодування для Чехо-Словаччини за шкоди, нанесені гітлерівським режимом в часі окупації Чехо-Словаччини, а також кримінальної відповідальности судетських німців за злочини, поповнені в часі окупації. Тепер обидві держави погодилися уневажнити постанови мюнхенського договору, стверджуючи в першій статті нового договору, що „Федеральна Республіка Німеччини та Чехо-Словацька Соціялістична Республіка, на основі теперішнього договору визнають мюнхенський договір з 29 вересня 1938 року неважним стосовно їхніх взаємовідносин". Новий німецько-чехословацький договір буде формально підписаний літом цього року в Празі канцлером В. Брандтом та президентом Л. Свободою.

ПІВНІЧНОКОРЕЙСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ ВІДВІДАЛИ УКРАЇНУ

Київ. — „Літературна Україна"' з 15 червня інформує, що тут протягом чотирьох днів перебувала делеґація північнокорейських письменників, яка відбуває поїздку по СССР. В Києві делеґація оглянула музеї й пам'ятки старовини, побувала в театрах, а також на зустрічі, що її влаштувала Спілка письменників України.

Володимир Шашаровський обраний на голову ОМУС

Володимир Шашаровський і Ярослав Климовський — новообрані голова і секретар ОМУС

Глен Спей, Н. И. (Н. Н.) — в днях 16 і 17 червня ц. р. тут на Оселі УРСоюзу „Верховина" відбувся другий з черги З'їзд Об'єднання Мистців Української Сцени (ОМУС), в результаті якого обрано нову Управу з Володимиром Шашаровським як головою, у проводі. На З'їзді були делеґати з Канади в складі: Марія Левицька, Михайло Лялька і Володимир Довганюк. Канадські делеґати внесли до нарад багато конструктивних завваг і побажань. У зв'язку з їх приявністю виринула думка, щоби за рік влаштувати черговий театральний фестиваль у Торонті.

Нарадами З'їзду проводила Президія в складі: Микола Кавка — голова, Степан Крижанівський — містоголова, Іванна Климовська і Володимир Довганюк — секретарі. Після звітів Управи і Контрольної комісії, розгорнулася дискусія над звітами, а після неї уділено абсолюторію уступаючій Управі. На пропозицію Номінаційної комісії обрано нову Управу ОМУС (на два роки) у такому складі: Володимир Шашаровський - голова, Ярослав Рудакевич, Володимир Довганюк і Юрій Лаврівський — заступники голови, Ярослав Климовський — секретар, Василь Сердюк — скарбник, Микола Кавка — організаційний референт, Ірина Лаврівська — референт публікацій. Члени Управи: Лена Бенцаль, Оксана Рудакевич, Зенон Осінчук. Контрольна комісія: Юрій Кононів — голова, Степан Крижанівський і Михайло Лялька — заступники. Товариський Суд: Ліза Чепіль — голова, Михайло Івасівка і Микола Приплесь — заступники.

Із побажань слід назвати те, що поодинокі пресові органи замало містять матеріялів про діяльність ОМУС зокрема замало появляється сторінок „Голос Актора". Підкреслено задовільну працю над Книгою Діячів Українського Театру, а коли згадано що хоч на кошт її друку зібрано вже поважну суму від членів ОМУС, Організацій і громадян та сума ще не є вистачальна, приявні почали складати на ту ціль поважні пожертви. Несподіванкою для приявних було, коли на залі нарад Оля Фараонів (дружина д-ра Фараоніва з Трентону) з нагоди дня батька замість подарунку Василеві Сердюкові склала на Книгу 1.000 долярів. За цей дар учасники З'їзду висловили їй подяку невгаваючими оплесками.

Наспіли численні листовні і телефонічні привіти для З'їзду від перешкоджених членів ОМУС і громадян.

В суботу 16 червня о год. 7:30 була спільна вечеря, а перед тим коктейл. Після вечері відбулась на швидку руку складена мистецька проґрама, в якій виступали: Оксана Рудакевич, Іванна Климовська, Христина Озарків, Володимир Довганюк і Степан Магмет. Поза північ розважалася ще „акторська братія" на забаві при звуках оркестри О. Мартиновича.

В неділю відбулись кінцеві наради та внески і побажання, які нова Управа повинна взяти до уваги.

Після Богослужби і Зелесвяткових поминок, що відбулись біля символічної могили, роз'їздились учасники З'їзду зі словами до побачення на другий рік у Торонті на Другому Театральному Фестивалі.

Пожежа пошкодила українську церкву в Ню Бритен

Ню Бритен, Конн. — Місцевий „Ґералд" з 14-го червня подав на першій сторінці велику вістку про пожежу в місцевій українській православній церкві св. Марії, яка вчинила багато шкоди, зокрема в околиці вівтаря та кімнати вівтарних хлопців. Пожежа почалася, мабуть в кімнаті вівтарних хлопців дещо по півночі і її негайно завважив парох церкви о. Михайло Запаринюк та заалярмував пожежну сторожу. Повідомлення та швидка акція сторожі врятували ту церкву, збудовану 69 років тому у візантійському стилі, від повного знищення — сказано в повідомленні.

В Ню Йорку спалено авто совєтського дипломата

Ню Йорк. — На знак протесту проти переслідувань жидів в СССР і у зв'язку з побутом у ЗСА совєтського верховода Брежнєва, члени Жидівської Ліґи Оборони спалили авто совєтського дипломатичного представника А. Ґродського. Аґенція Асошіейтед Прес одержала анонімове телефонічне повідомлення, що підкладення вогневої бомби під совєтське авто сталося на знак протесту проти відвідин Брежнєва, мовляв, „відпруження ніколи не прийде по трупах совєтських жидів". Нюйоркська поліція арештувала чотирьох членів Ліґи. Майже безпосередньо перед спаленням совєтського авта невідомі особи обілляли червоною фарбою будинок совєтської місії до Об'єднаних Націй. Дейвид Фіш, екзекутивний директор Ліґи заявив, що червона фарба „символізує кров совєтських жидів, яку проливається в Совєтському Союзі". Того ж дня продовжувалося понад одногодинне „чування" жидів перед будинком совєтської місії в Ню Йорку, спонзороване Нюйоркською Конференцією Совєтських Жидів.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Привілей здирства

У теперішніх гостинах і розмовах президента Ніксона із совєтським верховодою Брежнєвом багато декламується про мир і всілякі інші добродійства для всього людства, що мали б прийти в результаті тіснішої американсько - совєтської співпраці в міжнародній політиці, але для кожного ясно, що головною метою паломництва совєтського тирана до Вашингтону є здобути допомогу американського досвіду і капіталу для рятунку совєтської економіки і з нею тиранського совєтського режиму. Понад півстоліття Кремль „переганяє" Америку, і тепер забіг малощо не з простягненою рукою до Вашингтону, щоб із своїм рабовласницьким „соціялізмом" не залишитись позаду навіть економічно відсталих країн. Інша справа, що в своїх теперішніх намаганнях добитися в торговельних взаєминах з Америкою статусу „упривілейованої нації" може цілком певно має не так господарські, як стратегічні причини. Ясно бо, що Москва не зрезигнувала із визначеної попередником Брежнєва мети „угробити Америку", з тією тепер зміною, що вона бажала б її угробити таки американською лопатою.

Ми не думаємо, що у Вашингтоні сидять наївні люди, які цього не знають чи не підозрівають. Також немає оправданих причин побоюватись, що в розмовах з Брежнєвим президент Ніксон торгуватиме не тільки американськими продуктами, але й американськими ідеалами. Може також статися навпаки. Остаточно народи совєтської імперії також матимуть свою опінію про дотеперішнє пропагандивне говорення та реклямування „найпередовішої країни соціялізму" і теперішні відвідини Брежнєва у Вашингтоні. Але при цій нагоді насувається одна з найбільш наглих і пекучих проблем для наших людей в Америці і Канаді: совєтські здирства від пересиланих ними пакунків рідним і знайомим в Україні. Вважаємо, що у Вашингтоні повинні як одну з перших передумов будь - яких розмов про признання Совєтам стану „упривілейованої нації" поставити вимогу, щоб Москва зреклася присвоєного собі „привілею" здирства у відношенні наших громадян титулом оплат за пересилані пакунки. Свого часу представники УККА з'ясували цю справу авторові застереження, щодо визнання СССР за „упривілейовану націю", сенаторові Джексонові, і добре було б цю справу постійно, а зокрема тепер, пригадувати нашим законодавцям.

Добрий приклад

Народна Фундація ім. Тараса Шевченка у Вінніпеґу відзначала 5 червня ц. р. десятиріччя з дня свого існування. Рівно десять років тому спеціяльним актом канадського парляменту затверджено чартер Фундації і з того часу почався розвиток цієї української установи, яка поставила собі за завдання допомагати у розвитку української культури серед українського поселення в Канаді.

У зв'язку з десятиріччям Фундації варто ближче приглянутися до мови цифр, які свідчать про фонди та господарювання ними, а також зробити конкретні висновки.

На кінець березня 1973 року Фундація зорганізувала фонди на загальну суму 518,132.95 дол. Тільки за останній діловий рік знайшлася серед канадських українців 31 особа, які стали фундаторами, вплативши по 1.000 дол. до Фундації, та чотири особи, які стали меценатами, вплативши по 5.000 і більше долярів. За десять років існування Фундація виплатила 76,801.00 дол. як дотації на культурні цілі та стипендії. Всі ці виплати зроблено лише з відсотків. Дотацій і стипендій в 1972/73 році виплачено на суму 10.600 дол. Немає сумніву, що задум створити таку Фундацію себе цілком виправдав, і він виправдається у ще більшій мірі, як ця Фундація збільшить свої фонди принаймні до мільйона долярів, що уможливить їй давати щорічні дотації і стипендії на 50,000 дол.

Шевченківська Фундація у Вінніпеґу дає українській спільноті поза межами України приклад, як треба організувати фонди на загальногромадську і культурну роботу і як можна забезпечити безперебійність такої роботи. Ми знаємо, які труднощі мають наші громадські і культурні установи з фінансами. Знаємо, чому, наприклад не вдалося належно поставити праці Світового Конґресу Вільних Українців, чому наші інші організації не можуть реалізувати своїх важливих плянів. Шевченківська Фундація показує, що при належному плануванні і бажанні можна зорганізувати більші фонди і з відсотків фінансувати поточну діяльність та окремі акції. Нашим постійним недоліком було те, що завжди наші політичні та громадські чинники жили за рахунок поточних збірок, зуживаючи їх в міру напливу пожертв.

Настав час застановитися над цим і внести зміну в методу забезпечування нашої громадської праці потрібними фондами, маючи на увазі і приклад Шевченківської Фундації в Канаді.

М. Сосновський

БАЗИ ДЛЯ „КЛЯСОВОЇ БИТВИ ДВОХ СИСТЕМ"

Коли б вірити запевнюванням Л. Брежнєва, то треба прийняти, що т. зв. „совєтська програма миру" це ніщо інше, як програма мирного співробітництва держав з різними суспільними системами, зумовленого взаємними вигодами. Про „взаємовигідність" у стосунках країн соціялістичного бльоку із західніми державами, а в першу чергу з ЗСА, не перестає писати совєтська преса. В такому ж тоні були заяви Брежнєва вже після його прибуття до Вашингтону.

Насправді, однак, „совєтська програма миру" має цілком інакші імплікації, а коли совєтські лідери й говорять про „взаємовигідну співпрацю" на базі мирного співіснування різних систем, то мотиви, які їм присвічують, далекі від мирних. У газеті „Радянська Україна" з 13 червня кандидат історичних наук А. Шенін дещо докладніше й відвертіше насвітлив цей аспект „совєтської програми миру", пишучи на тему „соціялістичної економічної інтеґрації". За його словами, в гру входить „прискорення світового революційного процесу", побудова силової бази, яка має перешити позицію „соціялістичної співдружности держав" в загальному світовому укладі сил. „Мирне співіснування" в уточненні совєтського автора — це тільки в іншій формі „клясова битва двох світових систем", вислід якої узалежнений від „зростання економічної могутности і політичної згуртованости країн соціялістичної співдружности".

Коли знайомитися з різними совєтськими матеріялами, що стосуються цієї теми, починаючи від Програми Комуністичної партії СССР, то можна зробити висновок, що совєтські пляновики були авторами трьох різних проєкцій побудови силової бази. На початку це було будівництво „соціялізму в одній державі" (концепція Сталіна), яку покладено в основу внутрішньої і зовнішньої совєтської політики, враховуючи тодішню міжнародну обстановку в світі. У роки після Другої світової війни остаточно визріла і набрала дуже конкретних форм друга стадія, яку в совєтській літературі визначається як будівництво „соціялістичної співдружности народів" або як „світову соціялістичну систему". Тут мається на увазі розбудову силової бази в опері на матеріяльні та людські ресурси СССР і т. зв. сателітних держав. На початку до цієї „співдружности" зараховувано комуністичний Китай, Югославію, Альбанію, тобто ті держави, в яких стався комуністичний п е р еворот. Можна припускати, що за оригінальним пляном будова силової бази на просторах Европи та Азії могла навіть вважатися за кінцеву на шляху остаточної розправи з „капіталістичним" чи „імперіялістичним" о т о ченням. Цей плян не був переведений в життя з тієї простої причини, що настав розкол „соціялістичної співдружности народів", з якої вийшли найперше Югославія, а відтак Китай з своїми сателітами.

Не зважаючи на такий несприятливий розвиток, московські совєтські плянові ки не переставали вважати розбудову совєтського бльоку за засадничу передумову остаточної перемоги соціялізму. Розкол бльоку принево лив, однак, внести деякі модифікації, щоб вирівняти потенціял совєтського бльоку з потенціялом Заходу, зокрема, коли передсказування про неминучий розклад капіталістичних країн Західньої Европи, ЗСА та Японії ніяк себе не виправдали. Як знаємо, замість занепаду прийшов їхній бурхливий розвиток, при чому далеко позаду залишилися країни соціялістичного бльоку.

У висліді віджила ленінська ідея „мирного співіснування" з капіталістичним оточенням, і на її основі в політиці СССР започатковано третю стадію, яка здійснюється на наших очах у формі налагодження співпраці СССР та його сателітів з західніми державами. В загальному контексті совєтської політики ця стадія має специфічний характер, бо вона є у якійсь мірі відповіддю на частинну невдачу другої стадії і одночасно спробою невтралізувати небезпечні наслідки цієї невдачі, коли мова йде про розкол соціялістичного бльоку та про недоліки соціялістичної системи як такої. Не треба тут окремо доказувати, що третя стадія за своєю природою мусить мати переходовий характер і що з неї Москва зрезигнує, як тільки успішно зліквідує недоліки на шляху будівництва силової бази, які постали у повоєнних роках. Цей аспект совєтської політики треба мати на увазі, коли аналізувати, як „совєтську мирну офензиву", яку так інтенсивно здійснює сучасне совєтське керівництво, зайнявши найдогідніші для Москви позиції в актуальному укладі міжнародних сил.

Відпруження між ЗСА та СССР, яке почалося на ширшу скалю після відвідин президентом Ніксоном СССР у 1972 році і овочі якого будуть намагатися збирати Брежнєв під час вершинної конференції у Вашинґтоні — найпомітніша подія третьої стадії совєтської політики. Все таки не відпруження і не „мирне співіснування" є найважливішим і найкритичнішим для совєтського проводу, а те, що діється на відтинку т. зв. „соціялістичної економічної інтеґрації". Західня допомога в більшій чи меншій мірі допоможе Совєтському Союзові вийти першою рукою з кризи і навіть забезпечить кращі перспективи для економічної розбудови совєтського простору включно з сателітами. Вирішальним фактором, який зможе на довшу мету забезпечити економічну могутність совєтського бльоку, а разом з цим і його мілітарну силу буде власне економічна інтеґрація совєтського бльоку та оформлення єдиної „соціялістичної економіки".

Згадуваний уже А. Шенін пише про плян перетворення „соціялістичної співдружности народів" на „найбільш динамічний і високорозвинутий індустріяльний реґіон світу". По такій лінії було накреслена т. зв. Комплексна програма соціялістичної економічної інтеґрації ще в 1971 р., яку прийняла XXV сесія Ради Европейської Взаємодопомоги (Комекон). На XXVI сесії вже зроблено перші підсумки такого інтеґраційного процесу, який „становить могутній матеріяльний фактор дальшого зміцнення соціялістичної співдружности і прискорення світового революційного процесу".

Інтеґрація соціялістичних країн відбувається на всіх відтинках життя: промисловости, сільського господарства, науково - технічного співробітництва. Програма розрахована на 15-20 років і має забезпечити збільшення промислового виробництва у п'ять разів порівняно з теперішнім станом. Що це має означати на практиці, вистачить сказати, що теперішній совєтський бльок, який становить 1/10 людства, виробляє близько 35 відсотків світової промислової продукції, а його частка у національному прибутку всіх країн світу становить більше як 27 відсотків.

Враховуючи наявні дані про актуальний стан, потенціял совєтського бльоку, а також реальну і далекойдучу матеріяльно - технічну допомогу Заходу, можна погодитися з т в е р дженням згаданого совєтського автора, що „соціялістична економічна інтеґрація має всесвітнє - історичне значення. Вона всемірно сприяє зростанню і зміцненню світового революційного процесу і всього суспільного прогресу... Зростання економічної інтеґрації країн РЕВ (Ради Европейської Взаємодопомоги) веде до дальшої зміни співвідношення сил на світовій арені в користь соціялізму, на шкоду імперіялізму. В ході її розвитку зміцнюється економічний потенціял соціялізму і створюються сприятливі передумови для успішного революційного змагання з капіталізмом".

Розгортаючи „мирну - офензиву" і намагаючись забезпечитися максимальною допомогою Заходу, Совєтський Союз, образово кажучи, „вбиває двох зайців": з одного боку він буде ліквідувати недоліки системи, а з другого — розбудовувати силову базу для наступу на „капіталістичний світ". В такому світлі треба бачити також нинішню вершинну конференцію у Вашинґтоні, на якій багато говориться про необхідність збереження миру і економічної співпраці, мовляв, „для справи миру немає іншої альтернативи".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

СЛІДОМ ЗА УКРАЇНОЮ

Прочитавши в „Свободі" статтю Н. Н. (Не знаю, чому не подано прізвища) з 2-го червня ц. р. п. з. „Ім'я України в етері", де дописувач ствердує велику заінтересованість ч у ж инцями в виробленні наших мистецьких писанок та їх популяризацію в американській пресі, я хотів би навести ще один факт, але вже не з писанок, а з українського малярства.

Я вже 14-ий рік виставлю (разом з іншими любителями) свої картини у великій компанії Вестерн Електрик м. Кеарни, Н. Дж. Виставки ці влаштовуються кожного року в травні і їх підготовляє Пайнір Клаб при компанії. Картини виставляються у репрезентаційних залях три дні. Оглядають цю виставку коло тисячі або й більше робітників.

Тематика їх різна, і кожен малює по своєму уподобанню і смаку. Не бракує і модерного „іскусства". У виставці беруть участь особи різних національностей. З українців беру участь лише я один. Моя тематика здебільша українська — хатка, церква, село, красиви. Там, де є хатки і церква, роблю напис: „Юкрейнієн вілледж" і т. д. Відвідувачі виставки розпитують, що це за країна, де вона, який її устрій і т. п.

Про заінтересованість образами з українською тематикою свідчить такий факт: на останній виставці в травні цього року з 4-ох моїю виставлених картин було продано 3. При чому одну з них купив італієць.

Навів я цей приклад тому, що не лише писанками, вишивками чи чимсь іншим можна пропаґувати українську справу, але й українським малярством.

Пропаґанда в слові чи письмі — це одно, а пропаґанда в показі мистецтва — це друге.

Москва на Рідних Землях намагається всіма способами наші здобутки, наше мистецтво приєднати до Росії і діяти від імени одного СССР, а фактично від імени однієї насильницької влади червоної Москви. Проти того ми мусимо боротися.

К. Степовий

Нюарк, Н. Дж.

На жаль, ані тепер президент Ніксон, ні вчора Брандт чи Помпіду не взяли до уваги виразних і відвертих слів совєтського науковця, який написав: „У клясовій битві двох світових систем зростання економічної могутности і політичної згуртованости країн соціялістичної співдружности змінює позиції демократичних і миролюбних сил, усього антиімперіялістичного фронту в боротьбі за соціялізм". Москва, як бачимо, робить прицілом на дуже далеку мету, але в її рахунку не той „мир на час найближчого покоління", про що говорить постійно президент Ніксон, а мир у світі, в якому повним господарем має бути Москва.

Лука Луців

ПРО НОВІ ВИДАННЯ

СЛОВО ПЛАМЕНЕМ ВЗЯЛОСЬ. Мистецтво живого слова. Збірник, присвячений пам'яті мистця - декляматора Юліяна Геника-Березовського в двадцятиліття його смерти (1952-1972). За редакцією Б. Гошовського при співпраці Юліяна Лисяка. „Євшан - Зілля", Торонто, 1972, ст. 224. Мистецьке оформлення Мирона Левицького.

В 1952 р. помер у Торонті відомий мистець - декляматор д-р Юліян Геник - Березовський. Його приятелі та рідний брат Роман Геник-Березовський вирішили видати Збірник на пошану цього мистця - декляматора, що й здійснено у двадцятиліття смерти мистця. У Збірнику є дві довші розвідки: Б. Гошовського „Слово пламенем взялось" — мистецтво живого українського слова" (ст. 7-82) та приятеля покійного мистця Ю. Лисяка під заголовком „Юліян Геник-Березовський — людина, науковець і мистець живого слова".

Б. Гошовський дає історичний огляд мистецтва живого українського слова, починаючи від київського митрополита Іларіона „О законі і благодаті" і кінчаючи промовцями наших днів. Він пише, що „красномовність осягнула вершини свого розвитку в старовинній Греції і Римі, і сьогодні це змодернізована клясична реторика, в Англії вона зродилася з конституційного ж и т т я, французька реторика зродилася в епосі революції. У Німеччині вважають найбільшим промовцем Бісмарка". Під мистецтвом живого слова автор розуміє: красномовство, розповідь - о по відку, декляцію, рецитацію і співну декляцію - речитатив.

Автор слушно підкреслює, що більшість українців уважають себе за Ціцеронів, і через те наші довжелезні засідання часто не вирішують справи, яку можна розв'язати за півгодини. Автор звертає увагу й на те, що деколи найкращою промовою є мовчанка. Важко подати зміст праці Б. Гошовського, бо в ній наведено численних політиків, письменників, політичних і громадських діячів та священиків, які вміли зворушувати слухачів своїм мистецьким словом. Коли б ми вичислили тільки самі імена добрих промовців — то це була б задовга стаття для нашої серії, бо в ній були б і численні наші мистці сцени, радіо й телевізії. Автор закінчив свою розвідку так: „Мистецтво живого українського слова у вільному світі у всіх його ділянках — це один із найважливіших і найцінніших факторів українського життя - буття і його зростання та могутніння. Плекати - розвивати мистецтво живого українського слова — це плекати - розвивати саме українське життя, його культуру і його духовість. В ім'я національного буття — сьогодні, завтра і з роду в рід" (ст. 79). Автор використав численну літературу, яка подана на п'ятірця сторінках.

Між добрими промовцями-селянами можна згадати Антона Грицуняка, промову якого Іван Франко записав у славному о п о в і данні „Свинська конституція", кажучи, що це оповідання не його, „духовна власність", а Грицуняка. Можна б згадати й посла до віденського парляменту соціял - демократа Семена Вітика, який був добрим промовцем, хоч деколи послуговувався і демагогією. В книжці згадується і про промовців, що користали з демагогії.

Юліян Лисяк написав про Юліяна Геника - Березовського, як про „людину, науковця і як про мистця живого слова". Юліян Геник-Березовський народився 1906 р. в селі Лючі Коломийського повіту. В рр. 1926-1933 студіював у Краківському університеті, який закінчив з титулом магістра 1933 р., від 1933 року працював як викладач української мови в тому ж університеті, де викладали професори Богдан Лепкий та Іван Зілинський. Його магістерську працю „Гуцульський говір" видала Польська Академія Наук. Проф. Зілинський прийняв був докторську працю Ю. Геника - Березовського „Мова Василя Стефаника", яку він мав обороняти в жовтні 1939 р., але війна цьому перешкодила. Та славу здобув собі Юліян Геник - Березовський не науковою і педагогічною працею, а декляматорським талантом, який „відкрив" у нього учитель польської мови під час читання імпровізації з III частини „Дзядів" Міцкевича. Це було 1925 р., і від того часу Юліян став славним декляматором. Він знав, що вроджений талант тільки матеріял, з якого можна дійти до справжнього мистця. Юліян перейшов сценічно-драматичний вишкіл у драматичній школі в Кракові. Правду написав про свого приятеля Юліян Лисяк:

„Юліян Геник - Березовський уперше в історії української культури показав нам, що декляція і рецитація — це окрема самостійна ділянка драматичного мистецтва, — вперше виступав як професіонал у цій ділянці, подібно, як це діється у Західній Европі". (96).

Ю. Геник найчастіше деклямував і рецитував твори таких письменників: Т. Шевченка, І. Франка, Б. Лепкого, О. Федьковича, В. Стефаника і М. Черемшини. Вигопошував він і промови на святочних академіях та концертах, вступні слова на вечорах і самостійних вечорах живого слова і надгробні промови. З успіхом виступав на сцені, як це видно з того, він по-мистецьки відіграв головну ролю в драмі Макса Гальбе. Режисер театру д-р І. Іваницький передбачав йому світлу театральну кар'єру. Заманював Юліяна до

(Закінчення на стор. 4-ій)

Йосип Гірняк

НАШІ СЕРЦЯ У ВАШИХ РУКАХ

(Слово на прощання, виголошене на бенкеті 10 червня в готелі „Американа" перед виїздом з Америки до Риму Блаженнішого Верховного Архиєпископа Кардинала Йосифа)

Блаженніший Патріярш е наш, Кир Йосифе! Високопреосвященніший і П р е освященні Владики! Високопреподобні і Всечесніше Отці! Високопреподобні Мати Маріє! Благочестиві Сестри! Високодостойна С в я т очна Громадо!

Боюсь, що мої кволі уста не зуміють висловити того, чим повне моє серце!

Високодостойніший Сине Української Землі — Блаженніший Патріярше многострадальної Церкви її! Від ранніх років своїх Ви, відрікшись життьових приваб та особистих благ, інтуїтивно прочувши в собі зов до місійного покликання, мобілізували всі свої фізичні сили, сталеву волю свою, непохитність свого характеру та Богом даний хист для найвищих богословських студій та філософсько-гуманітарних наук.

Виховавши велику когорту всечесних отців, у найтрагічніші часи нашого народу зайнявши Львівсько-Галицький Митрополи ч и й Престол, Ви прийняли на свою могутню спину тяжкий Господній Хрест і понесли Його крізь довгих 18 років по безчисленних нелюдських закутах імперського сатани.

Всемогутній Бог і Син Його Ісус Христос зглянулись на Ваші муки, почули Ваші молитви за терпіння свого народу і вивели Вас із ада того та привели перед Апостольський Престол для звіту з Вашої Хресної Дороги.

Блаженніший Владико! Увінчані архиєпастирськими регаліями та верховною патерицею, Ви не тільки достойно склали звіт перед Апостольським Престолом, Ви мужньо і гідно стали в обороні свого народу і його страдальної Церкви на Вселенському Ватиканськом у Соборі ІІ і на чергових папських синодах.

Перед Вами відкривались двері палат всевладних державних мужів, до яких Ви по червоних килимах, серед почесних гвардій несли слова правди про свій народ, про його права на самостійне державне життя.

Цілий вільний світ з подивом та признанням заговорив про Ваші доволітні терпіння, про Вашу мужність і про Вашу непохитну стійкість в обороні нашого народу, нашої Помісної Церкви.

Блаженніший Духовний Батьку наш! Такого подвигу за всю історію не довершив ні один син нашого народу!

З тими духовними і політичними признаннями Ви подались у круглосві т н ю мандрівку по всіх-усюдах, де тільки живріє серце народу Вашого „замученого, розбитого... людським презирством, ніби струпом вкритого".

До цього ж народу геніяльний Іван Франко з невилічимим болем серця свого та з невимовним докором пророк:

Твоїм будучим душу
я тривожу,
Від сорому, який нащадків
пізніх
палитиме, заснути
я не можу.

Невже тобі на таблицях
залізних
Записано в сусідів
бути гноєм,
Тяглом у поїздах
їх бистроїздних?

Невже повік удїлом
буде твоїм
Укрита злість,
облудлива покірність
Усякому, хто зрадою
й розбоєм

Тебе скував і запрягає
на вірність?
Невже тобі лиш
не судилось діло,
Щоб виявило твоїх сил
безмірність?

Невже задармо стільки
серць горіло
До тебе найсвятішою
любов'ю,
Тобі офіруючи душу й тіло?

Задармо край твій весь
политий кров'ю
Твоїх борців? Йому вже
не пишатися
У красоті, свободі,
і здоров'ю?..

І ось Ви, Блаженніший Патріярше наш, уже вдруге приходите до свого „знесиленого журбою, роздертого сумнівами, битого стидом народу"... Народу, обтяженого трагічною спадщиною комплексів: княжих міжусобиць, гетьмансько-козацьких „чорних рад" та кочубеївщини, отаманщини махнівсько-пашківських республік та сучасних міжгрупових вакханалій!

Ви прийшли, щоб своїм хрестом у руках, патріяршою патерицею та словом святим своїм іцзілити нас від тих первородних гріхів. Із-за тих „Марка проклятого" гріхів передчасно зійшли зо світу Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка, а сьогодні в пекельному вогнищі московсько-большевицького сатани тисячі згорають непокорених дітей розтерзаної України!

Ті первородні гріхи засліплюють наші очі, притуплюють слух наш, паралізують наш ум, і ми все більш і більш стаємо нездатними до збагнення істини, до усвідомлення різниць поміж „власним-еґоїстичним і всегромадським-всенародним".

Погрузши в добробут і найбагатших країн, ми ледве дочуваємо із рідної землі стогін братів наших, їхніх синів та внуків. До нас слабим відгомоном доходить

ТРЕНОС

над ще однією хресною дорогою:

На Голгофі
провінційного суду
Твоє світле лице
часточолом ґвинтівок
відгородили
самотню
двигаєш хрест
таке ще немічне
наше плече

змахнула Україна
з ока потаємну
сльозину
Господи
аж світиться
прозорий гурток
плакальниць
але вигодувала
ненька
власним шпіком
легіони шпиків

і ті дві
що були розп'яті
побіч Христа
нині
маскують
високу Голгофу
галуззям кодексів
у прокурорській тозі
заховуть
розбійницький ніж

свіжий хрест
недаремно плаче
з нього
космацька живиця
о він
ще послужить
замість іконостасу
у нашому
обкраденому храмі

юродивий народцю
можеш спокійно
метушитись
адже нині
земля
не струсеться
темряву
що з неба
попелом
доконче
тобі на голову
осіла
ти й так
не добачаєш

без зради
проданий
нашим безсиллям
не один побратим
ще нині

відсахнеться
навіть без серебреників
можливо пошкодуєш
тоді
за біблійним юдою

мовчить наш отець
а мати
до кривавих слідів
припадає
причинися
мамо Бога
що стала
й нашою матір'ю
за нами
дай і нам
торкнутися
негаснучих слідів

понад натовпом
металом
поїнились
страдальні руки
дружини
Вероніко
ти хотіла обтерти
окровавлене лице
ногами штампують
полотно
що стане
стягом

відверни лице своє
від них
але зроби так
щоб у душі
стояв завжди
образ твоєї
темної усміхненої
голови

(Закінчення на стор. 4-ій)

СЕНАТОР ГЕНРІ ДЖЕКСОН, автор додатку до торговельного договору між ЗСА і СССР про те, що цей договір не може увійти в життя, доки СССР не дозволить на вільну еміґрацію, заявив, що, не зважаючи на натиск Брежнєва, він настоюватиме на включення цього додатку до договору і докладе всіх заходів, щоб СССР не дістав ніяких концесій, не згодившися на вільну еміґрацію та вільний обмін ідеями.

ПРЕМ'ЄР ІНДІЇ ІНДІРА ҐАНДІ ПОЧАЛА свої восьмиденні відвідини Канади, куди прибула 17 червня. Індіра Ґанді виїхала до Канади з Юґославії, по закінченні там своїх офіційних відвідин. До Канади вона приїздить вже четвертий раз за час свого урядування.

З ВИСТАВКОВОЇ ЗАЛІ

Виставка праць Ольги Остап'як

У домі Української Мистецької Студії при 2322 Poplar вул. у Філядельфії, Па., від 31 березня до 8 квітня ц.р. відбулася виставка малярських робіт Ольги Остап'як з Детройту. На виставці показано 56 експонатів менших, середніх та більших розмірів — з того 52 олійні роботи, одна літографія, два туші та одна праця в пастельній техніці. Каталог, надрукований по-українськи і по-англійськи, інформував про назви та техніку виставлених експонатів.

Простори дому Української Мистецької Студії, де відбувалась виставка, не можуть послужити, як місце репрезентації будь-якого культурного прояву, бо їхній стан і вигляд з брудною обивкою, на яку вішаються картини, з невідповідним освітленням, діють похмуро і непривітно на відвідувачів, не сприяють виставленим роботам та позначуються власною понурою атмосферою. Це й проявилось на працях мисткині Ольги Остап'як, і вони понесли певний неґативний вплив невигідного інтер'єру.

56 праць — це число, з яким можна появитися перед любителями малярства в кожному середовищі Америки. Не можна сказати те саме, якщо мати на увазі якість виставлених малюнків, бо їх мистецький рівень не завжди витриманий. Очевидно, малярка не була достатньо строга у виборі експонатів на цю виставку і з критерієм „широкої руки" представила діяпазон від слабеньких до дуже добрих. Такий жест наводить нас на думку про недостатню обізнаність авторки. У всякому разі, краще виступати з меншим числом праць на солідному рівні, ніж із більшим, але щодо якости слабшим, бо це мистцеві не принесе відповідне визнання, а в глядача залишить глухі, невпевнені почуття чи враження. Глядач мусів би бути насправді знавцем малярства, щоб міг відокремити добре від слабого, а цієї фаховости не можна очікувати від широкої публіки.

Якщо звернути увагу на кращу частину робіт Ольги Остап'як, як, наприклад, праці під числами: 3, 8, 10, 12, 18, 19, 20, 21, 23, 27, 28, 31, 39, 44, 46, 53, 54, 55, 56, то виходить, що до двадцять експонатів, або одна третина виставлених робіт із своїм дуже добрим, аж першоклясним рівнем, творить позитивну частину виставки.

Досить велика частина малюнків представляє тематично квіти, з-поміж котрих можна відзначити дуже приємні ітерпретації: число 12 — Гладіоли, 19 — Півонії, 21 — Мальви, 23 — Маґнолія, 27 — Квіти, 28 — Квіти в городі, 31 — Соняшники, 39 — Самосій, 44 — Жоржини, 46 — Квіти, 56 — Іриси.

Тематикою другої частини робіт були абстракти, з котрих своєю щасливою гармонією впадали в очі картини під числом 3 — Абстракт І, ІІ і 18 — Абстракт.

Поруч з наведеними малюнками першої і другої тематики своєю красою представлялись і такі праці, як: 8 — Сузана, 10 — Наша околиця, 20 — Околиці Вижниці, 53 — Рисунки, 54 — Рисунки, 55 — Рисунки.

У той час, як малюнки-квіти мають свої назви, абстрактні праці мисткині в каталогу означені тільки як „Абстракт". Таке визначення робіт багато в чому звужує приступ глядача зрозуміти і доглянути ідею автора у виставленій праці.

Так само враховується, як недолік, що авторка не подає дати на експонатах, бо це не дозволяє орієнтуватися в роботі мисткині, якщо хочемо надалі провадити систему, поступ та інші рухи в її творчості.

Більшість виставлених робіт була гарно оправлена у відповідні рамки, хоч незначній частині малюнків цього бракувало, що й відбирало з їхнього загального вигляду.

Характеристичне для малярки Ольги Остап'як, що своєю багатою уявою та прекрасним почуттям ритміки рисунка і фарб вона в силі дати комплекси високої якости. Це потверджують її праці 3 — Абстракт І,ІІ та 18 — Абстракт, котрі, за її ж словами, зроблені цього року. До двох згаданих робіт приєднуються гарна кількість картин-квітів на відміну від зовсім реалістичних абстрактів.

Із більшою строгістю до себе самої та до вибору експонатів для зору широкої публіки, мисткиня могла б без великих труднощів зайняти поважне місце в галерії сучасних імен не тільки серед власної етнічної групи, але в ширшому значенні — в Америці.

Юліян Колесар,
маляр

Вступайте в члени УНСоюзу!

Пам'яті інж. аґронома І. Калиновича

Інж. Іван Калинович народився 1893 р. в Кременчузі, на Полтавщині. Після закінчення гімназійних студій в прилуках 1912 р., він вписався на університет св. Володимира в Києві. З початком 1914 р. він вступив до військової школи в Константинові і в 1915 р. опинився на фронті та служив в різних частинах російської армії. Під час Визвольних Змагань був командантом сотні кінного полку ім. Костя Гордієнка. Беручи участь на фронті, він опинився в польському полоні в Ланцуті і звідтіля вдалось йому втекти на Чехи, де покінчив Українську Господарську Академію в Подєбрадах. Відтак інж. І. Калинович зголосився до сільського-господарської праці, як інженер-аґроном, на території Західньої України, починаючи від Збаражського повіту. Однак тут польська влада зразу відмовила йому дозволу на місце замешкання в повіті, де жила його рідня і тесть Яцко Остапчук. Щойно на доручення централі Сільського Господаря і за впливами повітових діячів д-ра Ваня і о. шамбеляна С. Юрика в Золочеві, Покійного приймила до праці філія СГ і Повітовий Союз Кооператив з місячною платнею 200 зол. польських, з обіцянкою підвищення платні. До праці інж. Калинович поставився серйозно, забуваючи про те, що окрім наших установ, діє в терені польська шовіністична адміністрація, включно з місцевою польською поліцією, яка кожний його рух обсервуватиме.

Так воно фактично й було, про що подав сам Покійний у збірнику при звідомленню Філії Сільського Господаря на стороні 321 і наступних з рр. 1927-1930. Коли ж в р. 1930 після зміни особи польського старости в Золочеві продовжувалась далі нагінка на аґронома І. Калиновича, який одержав від нового старости рішуче візвання залишити негайно територію Польщі, тоді рішився інж. І. Калинович виїхати враз з родиною на Карпатську Україну, біля Мукачева. Там на території Срібної Землі перебув він довший час в розгарі освідомлюючої, культурної праці серед українського населення, яке, пізнавши в ньому українську культурну людину, полюбило й поважало його за господарські поради для людей і науку. З часом політичні обставини значно змінились, а понадто стан його здоров'я примусив виїхати зі Срібної Землі, і він опинився з родиною в ЗСА серед своїх знайомих друзів — українських комбатантів і родини.

Однак важка хвороба І. Калиновича підкошувала його сили і здоров'я. 27-го квітня ц.р. він помер на 79-ому році важкого еміґрантського життя.

29-го квітня в похоронному заведенні Литвина в Нюарку, Н.Дж., о. М. Библів відправив панахиду над домовиною Покійного біля стійки друзів — членів Відділу ОбВУА з прапором та в приявності численних комбатантів і громадянства. Покійного попращав голова Відділу ОбВУА д-р І. Карапінка і син Срібної Землі, кол. її прем'єр Юліян Ревай, з признанням дякуючи Покійному за його освідомлюючу культурну і господарську працю серед українського населення Карпатської України.

Наступного дня похоронний похід перейшов з тлінними останками Покійного до місцевої парохіяльної церкви св. Івана Хрестителя, де о. М. Библів при численній участі друзів-комбатантів і громадян відправив заупокійну Службу Божу і виголосив проповідь про життя і діла Покійного. На стійці біля домовини в церкві стояли друзі комбатанти під проводом Б. Дацківського і О. Рейнаровича. Після закінчення похоронного Богослуження в церкві довга автокада рушила на цвинтар в Елизабеті, де після відправлення Панахиди над могилою попрощали Покійного: Василь Манько від Управи Відділу УГОУ в Нюарку, як члена вищого проводу Гетьманського Руху і заслуженого діяча Української Гетьманської Організації, та Б. Дацківський з рамени Станиці Вільного Козацтва. Усі промовці, прощаючи Покійного, передали дружині і рідні вислови глибокого співчуття.

Після відспівання „Вічная пам'ять", полинула над могилою стрілецька пісня „Видиш, брате мій". Відтак численні присутні зібралися в УНДомі на поминки, на яких згадували Покійного і його діла інж. Іван Харченко і сот. Ю. Кононів.

О.У.

Збори УЛТПА Відділ Ню Інґленд

20-го травня ц. р. в домі п-ва Писаревих у Вікфорді, Ровд Айленді, відбулися Звичайні Загальні Збори УЛТПА, Відділ Ню Інґленд. Збори відкрив уступаючий голова д-р Тарас Ганушевський, вітаючи колеґ і їхні дружини, як теж представника від Головної Управи УЛТПА д-ра Юрія Кушніра. Збори проводила Президія: д-р Тарас Ганушевський — голова, д-р Михайло Яцух — секретар. По звітах голови та поодиноких членів уступаючої Управи, та після дискусії над звітами, на пропозицію Контрольної комісії уділено абсолюторію уступаючій Управі та висловлено признання за її діяльність.

Вибрано нову Управу: д-р Ярослав Туркало — голова, д-р Іван Кизик — голова елект, д-р Михайло Яцух — секретар і касир. Контрольна комісія: д-р Тарас Ганушевський — голова, д-р Осип Коропей — член.

Вибраний голова д-р Ярослав Туркало перебрав дальше провадження зборами, які по пропозиціях і запитах закінчилися. Згідно з постановою Головної Управи УЛТПА каденція вибраної Управи триватиме два роки.

Д-р Михайло Яцух
секретар

Замість вінків на свіжі могили

св. п. СОФІЇ ВІРИ ЛІЦИНСЬКОЇ

і Її Сина

св. п. ЮРІЯ ІГОРЯ ЛІЦИНСЬКОГО

які так нагло полишили цей світ

складаю 20.00 долярів

на Сиротинець у Філадельфії, Па.

Вічна Їм Пам'ять!

Опечаленому Мужеві-Батькові, всій Родині, висловлюю моє глибоке співчуття.

МИХАЙЛО РАПАЧ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ ЗЕМЛЯКІВ СТАНИСЛАВІВЩИНИ

З глибоким смутком повідомляємо Земляків Станиславівщини і все Українське Громадянство, що 11-го червня 1973 року відійшов від нас у Вічність, один з найкращих синів нашої землі, педагог, виховник молоді і громадський діяч

ПРОФ. ОСИП ЛЕВИЦЬКИЙ

Покійний народився 24-го грудня 1886 р. — помер у Форт Вейн, Індіяна, і похоронений там же на цвинтарі Лінденвуд, 13-го червня 1973 року.

Як головний редактор Альманаху Станиславівщини, що вже в друку, лишив по собі тривалий пам'ятник у серцях, особливо Земляків Станиславівщини, Його вихованків і Друзів.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ СТАНИСЛАВІВЩИНИ

Ділимося сумною вісткою з Родиною, Приятелями і Знайомими, що дня 7-го червня 1973 р. на 84-му році свого працьовитого і Богобойного життя, по довгій і важкій недузі, відійшла у Вічність наша Найдорожча ДРУЖИНА, МАМА, БАБУНЯ і ПРАБАБУНЯ

бл. п.

КАТЕРИНА ЯРЕМКО З ЛИТВИНІВ

ПОХОРОН відбувся 11 червня 1973 р. з похоронного заведення Сенько Фюнерал Гом, 213-15 Бедфорд Авеню, Бруклин, до Української Католицької Церкви Святого Духа в Брукліні, Н. Й., відтак на Український Православний Цвинтар у Бавнд Бруку, Н. Дж.

З тої сумної події, складаємо якнайщирішу подяку Високопреподобному о. пароховї Бляковському, як рівнож Впр. панові Левові Рейнаровичеві за відправлення таких зворушливих Богослужень, як Панахиди, Святої Літургії і похоронних Богослужень.

Рівнож сердечно дякуємо всім нашим Приятелям і Знайомим, які віддали останню Християнську прислугу Покійній, за молитви, пожертви на Служби Божі, за слова розради.

Окремо дякуємо пану маґістрові Степанові Хемичові за його тепле прощальне слово, як рівнож панству Т. Васютам, які часто відвідували Хвору та дарили її своїм сердечно теплим словом розради.

Горем прибиті:
муж МИКОЛА
син ВАСИЛЬ БАХІР з Родиною
дочка ГЛІКЕРІЯ СЛАБІЦЬКА з родиною
син МИРОСЛАВ ЯРЕМКО з родиною
Родина дальша і близча в Україні і на еміґрації

Разом із квітами на могилу моєї Найдорожчої, складаю:

100.00 дол. на дорогий мені Дослідчий Інститут Українознавства у Гарвардському Університеті;

20.00 дол. на фонд „Свободи".

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими, що дня 17-го червня 1973 року в Трой Н. Й., відійшов у Вічність наш Дорогий ТАТО, ДІД і ПРАДІД

ВАСИЛЬ НАБОЛОТНИЙ

нар. дня 15-го лютого 1885 р. в с. Черніів, Рогатинського пов.

Полишив у смутку: сина Євгена з дружиною Анною в США; дочку Ольгу Старанчак з мужем Іваном в Україні; внуки: Дарія, Галя, Діяна в ЗСА; внуки: Андрій Старанчак з дружиною Зеню; Дарія Баранович з мужем Богданом; правнуки: Василь, Оленка і Діяна та брата Дмитра і сестру Явдоху Самліа — усі в Україні.

ПАНАХИДА за упокій Душі — дня 19-го червня 1973 р. в похоронному заведенні Легий в Трой, Н. Й.

ПОХОРОН — 20-го червня 1973 р. в українській католицькій церкві св. Покрови в Трой, Н. Й., відтак Тіло буде перевезене на український католицький цвинтар св. Миколая у Вотервліт.

Замість квітів на свіжу могилу

бл. п. дир. **ОСИПА ЛЕВИЦЬКОГО**

складаю 20.00 долярів

на Фонд Кардинала Йосифа Сліпого.

Мґр. ГАЛИНА МОРОЗ-МИШАНИЧ

В П'ЯТУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
Дорогого МУЖА, БАТЬКА і ДІДУСЯ

сл. п.

ЙОСИФА САЛЕЦЬКОГО

ЗАУПОКІЙНА СВЯТА ЛІТУРГІЯ

буде відправлена

в суботу, 30-го червня 1973 року, о год. 8-ій рано в церкві св. Михаїла в Гартфорді, Конн.

Просимо про молитви за спокій Його душі.

Дружина МАРІЯ, ДІТИ і ВНУКИ

У Чіле лікарі, вчителі та студенти прилучилися до страйку робітників у копальнях міді

Сантіяґо, Чіле. — Тисячі лікарів, вчителів і студентів пішли на страйк в середу, 20-го червня, щоб запротестувати проти політики марксистського уряду відносно страйкі в копальнях міді, який триває вже понад 60 днів. Тимчасом, контрольована комуністами Центральна Федерація Праці проголосила загальний страйк на четвер, 21-го червня, щоб доказати свою льояльність до уряду марксистського президента Сальвадора Алльєнде та щоб пімститися на тих, які підтримують страйк у копальнях міді. Комуністи надіються доказати своїм страйком силу лівиці. Натомість протиурядовий страйк лікарів, вчителів і студентів має за мету примусити Уряд дати робітникам копалень вищі платні й кращі умовини праці. Лікарі зазначили, що їхній страйк триватиме 24 години, але коли б уряд застосував репресії проти страйкуючих лікарів, то вони продовжать страйк на необмежений термін. Президент Алльєнде прибув гелікоптером до найбільшої копальні міді, яка знаходиться 65 миль на півдня від Сантіяґо, щоб персонально розглянути справу страйкарів. Страйк у копальнях міді розпочався 19-го квітня ц. р. На початку червня лівий уряд Чіле був примушений припинити всі експорти міді, спричиняючи ще більшу кризу в уже послабленій економіці цієї південноамериканської країни. Мідна руда становила майже 80% всього експорту Чіле. Без приходів із закордонного продажу міді, для Чіле буде тяжко імпортувати харчові продукти, нафту та машинові частини, яких в Чіле тепер є обмаль. Марксистський уряд президента С. Алльєнде твердить, що страйкуючі робітники виконують бажання правих політичних груп. Робітники натомість заявили, що їх страйк не має жадних політичних цілей та що вони тільки вимагають підвишки в платні та кращих умовин праці. Через цей страйк в Чіле вже були збройні сутички між прихильниками уряду та анти-марксистськими групами. Кількох людей поранено.

НАШІ СЕРЦЯ У ВАШИХ РУКАХ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

з любови до нас
прийняв на себе
таку страшну
кару
щоб спасти нас
від найбільшого
гріха
байдужости
до вогню.

—

Цей Тренос третього нашого покоління, чесніші і героїчні представники якого пішли Вашими, Блаженніший Патріярше Кир Иосифе, шляхами по сибірських тюрмах та катівнях. Це їхнє вопіюще голосіння доходить до нас тільки ледве чутним відлунням. А це ж не тільки їхнє голосіння; це Тренос нашої розп'ятої Церкви в сучасних катакомбах!

Невже сьогоднішня людина, геній якої повів її в міжплянетні простори, нездатна справитись із сучасною „духовою кризою", в якій вона потопає, немов плавець у буряному морі, без керми і вітрил? Невже вона аж так безрадна в змаганні із власним звіриним еґоїзмом, із своїм злобним серцем, що до неї вже не доходить стогін розпуки і благання помочі тих, які конають на хрестах новітньої Голгофи?..

В час своєї круглосвітньої „хресної дороги" Ви, Блаженніший Патріярше Кир Иосифе, мали змогу переконатись, що серця всіх мирян нашої многострадальної Церкви у Ваших стіп і у Ваших руках!

Ваше заступництво перед Апостольським Престолом та перед цілим світом — це єдина наша надія на справедливість і на права, які нам Богом і всіма людськими договорами дані.

Наша свята Церква, яка в недалекому минулому спасла нас від тотальної асиміляції в морі ненаситого сусіда, сьогодні сама знаходиться на межі свого дальшого існування.

Коли б Ви, Блаженніший Духовний Батьку наш, не появились були між нами тому 10 років, сьогодні багато із нас вже не мали б місця, де могли б помолитись до Всевишнього своєю рідною мовою.

Яко ми, миряни і всі ієрархи та члени Вашого Патріяршого Синоду, однодушно не станемо за могутньою Вашою спиною в обороні належних нам прав, коли сьогоднішні потентанти Вселенської Церкви закриють вуха свої на наші мольби і благання ,тоді сучасний світ забере на себе „нерозгрішимий гріх" перед історією людства, що так легкодушно знехтував цю епохальну нагоду для довершення справедливости і укріплення Божої правди!

Блаженніший Патріярше наш Кир Иосифе! Прокажіть нам молитву до Господа Бога, яка охоронила б нас від такої несправедливости і такого апокаліптичного гріха!

ПРО НОВІ ВИДАННЯ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

театру і директор Володимир Блавацький.

У Збірнику вміщені ще короткі статті І. Кедрина, Я. Рудницького, Б. Лепкого, А. Шум, О. Копач, В. Кубійовича та Р. Купчинського. Надрукована і стаття Ю. Ґеника - Березовського „Богдан Лепкий — професор університету" (154-160). Ми вже чули голоси про те, що автор трохи загостро написав про свого професора: мовляв, Б. Лепкий „ученим у повному розумінні слова не був, бо був він насамперед поетом, мистцем" (158). І. Франко був поетом більшим від Б. Лепкого, але ніхто не може твердити, що автор „Мойсея" не був і чистим науковцем. Правда, наукові праці проф. Лепкого не такі сухі, як деяких науковців, які гадають, що і гуманістична наука мусить бути нудна. Неґативно оцінив був „Начерк історії української літератури" Б. Лепкого тільки С. Єфремов, а позитивно про неї писали Володимир Дорошенко, М. Козак і автор цих рядків. (Див. „Краківські Вісті", 1943, ч. 157).

В другій частині книжки надруковано думки Юліяна Вассияна про „слово - мову" і 11 промов славних українських промовців. В цілості наведено промови таких осіб: Митр. А. Шептицького (про М. Шашкевича), Митр. В. Липківського, о. Т. Лежогубського (на посвячення прапора), В. Заґайкевича (поворот Митр. Шептицького із заслання), Л. Старицької - Черняхівської (про Крути), В. Старосольського (на процесі Біласа і Данилишина), В. Шухевича (на тому самому процесі), Б. Лепкого (про І. Франка), О. Луцького (про Шевченка), Ю. Ґеника - Березовського „Слово на могилі Б. Лепкого" і проповідь Верх. Архиєпископа И. Сліпого в дні 1-го Листопада „Нехай повіває над нами державний стяг Соборної України".

Читаючи оці промови золотоустих українців, дивуємося, чому тепер дуже рідко можна почути гарно виголошену промову, яка мала б не тільки крилаті фрази, але й логічну будову. Наведемо початок промови о. Теодосія Лежогубського, яку він виголосив на посвяченні прапора „Сокола - Батька" у 1911 році:

„Українці, радуйтеся! Українці по цьому й по тому боці кордону, українці з-над бистрого Прута, українці з-за Карпат, українці з-за океану, — радуйтеся! Чуєте глибокий віддих народу? Це віддих велетня, що по довгій немочі почув знову силу у своїм тілі і, набравши повні груди віддиху, заперся до праці. Чуєте, як у грудях народу молотом валить серце, яке не в силі здержати приплив радісних почувань, що ворушать ним під нинішню хвилину! Бачите, як у б'ючках народу б'є кров, та, про яку співав поет, „чистая, святая", як вона розносить життя у найдальші й найменші його клітини, як здорових робить сильними, немічних здоровими і завмерлих живими? Бачите, яким вогнем сягають очі народу? Приложіть вухо до уст народу, а почуєте гарячу молитву „Боже Великий, Єдиний, нам Україну храни!", що пливе з уст мільйонів".

Кінчив цю промову о. Лежогубський такими словами:

„Лети, Соколе, до сердешних братів у золотоверхий Київ! Розкажи їм про наше свято. Запитай, коли прилетіти тобі до них на свято. Скажи, що ми через кордон простягаємо до них руку, що нема кордонів, які б нас розділяли".

До розвідок Гошовського і Лисяка додані резюме англійською мовою.

Ціла книжка зредаґована дбайливо, мистецьке оформлення гарне, папір дуже добрий, ще кращий для світлин, яких є в книжці щось із 90. Книжка може бути прикрасою кожного дому, її зміст цікавий для всіх тих, які цікавляться мистецтвом живого українського слова і тими, які вславилися тим, що по-мистецьки володіли невмирущими скарбами українського слова.

В книжці аж проситься подати наприкінці показник імен, бо це уможливило б легше користати зі змісту та зі світлин численних добрих промовців. Це збільшило б на кілька сторінок книжку, але зробило б її вартіснішою.

ТАРЗАН, Ч. 6951. Тарзан не довіряє операціям хірургів

Друже Тарзане, ми тепер готові! Я покладу на тебе одну річ, яку називаємо „матіматі". Вона спричинює те, що мертве місце відчуває наче вогонь, але...

... „матіматі" не пошкодить тобі, Тарзане! Воно входить до тебе тільки на те, щоб поборювати хворе місце! Думаємо, що це куди краще, як різання ножем!

Оце тому власне, друже Меду, небесна машина привезла мене сюди. Люди не такі мудрі, як ти і Момбай, вживали б ножів, щоб їх очі могли побачити, що забирає силу моїм ногам!